

Η τέχνη της πολιτικής λοξοδρομίας

Του Σταύρου Α. Ζένιου*.

Το 2010 υπήρξε η χρονιά που το κυπριακό πολιτικό σύστημα απέτυχε να αξιοποιήσει αποτελεσματικά την διεθνή οικονομική κρίση. Όχι μόνο απέτυχε να την αξιοποιήσει --- αυτό θα ήταν ίσως πολύ απαιτητικό εκ μέρους μας, και υπερβολικά φιλόδοξο για το υφιστάμενο πολιτικό σύστημα --- αλλά ούτε να την διαχειριστεί τα κατάφερε.

Οι μέχρι στιγμής χειρισμοί οδηγούν σε μια οικονομία zombie, με υποτονική ανάπτυξη και υψηλά επίπεδα ανεργίας. Ορισμένοι ικανοποιούνται από το γεγονός ότι το 2010 παρουσιάστηκε ελαφρά μεγέθυνση του ΑΕΠ κατά 0.6%. Βλέπουν στην μεγέθυνση αυτή επιβράβευση της ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής. Όμως η ανεργία βρίσκεται στα ψηλότερα επίπεδα από το 1974, το εμπορικό ισοζύγιο παραμένει αρνητικό και χειροτερεύει, και ο πληθωρισμός αυξάνεται ξεπερνώντας τον ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ. Οι επιχαιρόντες αγνοούν αυτό που οι σύγχρονοι οικονομολόγοι αντιλαμβάνονται καλά: η μεγέθυνση του ΑΕΠ δεν σημαίνει πολλά αν δεν συνεισφέρει στην μείωση της ανεργίας.

Πως φθάσαμε ως εδώ; Ακολουθώντας την τέχνη της πολιτικής λοξοδρομίας. Της τακτικής δηλαδή να μην παίρνει κάποιος μια σαφή θέση, και παρ' όλα αυτά να μπορεί να επιβιώνει ωραιότατα.

Τα γεγονότα μιλούν δυνατά και καθαρά:

Τον Ιούλιο του 2010, διεθνείς οίκοι προειδοποιούν υποβάθμιση της φερεγγυότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας αν δεν λάβουμε μέτρα --- τον Νοέμβριο μας υποβαθμίζουν, και οι υπεύθυνοι ερίζουν για το ποιος ευθύνεται: τα δημόσια οικονομικά ή οι τράπεζες; Δεν υπάρχει ανάληψη ευθύνης.

Το Σεπτέμβριος ο Υπουργός Οικονομικών ανακοινώνει στόχο για δημοσιονομικό έλλειμμα στο 4.5% του ΑΕΠ --- ο προϋπολογισμός κατατίθεται ελλειμματικός κατά 5.4%, εγκρίνεται με έλλειμμα 4%, και το Economist Intelligence Unit προβλέπει 5.6%. Δεν υπάρχει σαφήνεια προθέσεων.

Ο Υπουργός χαρακτηρίζει ως «ωρολογιακή βόμβα» το συνταξιοδοτικό αν δεν ληφθούν μέτρα --- τα μέτρα που ανακοινώθηκαν τον Δεκέμβριο αποσύρονται μόλις οι συντεχνίες αντιδρούν, και τα πολιτικά κόμματα αποποιούνται την πατρότητα των συγκεκριμένων μέτρων λες και να υπάρχουν πολλοί εναλλακτικοί τρόποι για να συγκρατηθεί το κρατικό μισθολόγιο από το να συγκρατηθούν οι μισθοί. Δεν υπάρχουν εύκολες λύσεις και εμείς λοξοδρομούμε μπροστά από τις επώδυνες.

Και ενώ όλοι αναγνωρίζουν τα δομικά προβλήματα στην οικονομία, καμία συζήτηση υψηλής πολιτικής δεν γίνεται για την δομή της οικονομίας που οραματιζόμαστε για το μέλλον μας και το μέλλον των παιδιών μας.

Ίσως να μην κατανοώ επαρκώς την πολιτική διαδικασία. Θεωρώ όμως ότι οι κυβερνώντες οφείλουν να αναλύουν με αντικειμενικότητα τα γεγονότα, να κατανοούν τις σύγχρονες επιστημονικές θεωρίες, και να σχεδιάζουν ολοκληρωμένες λύσεις. Να συνθέτουν δηλαδή

Πανεπιστήμιο Κύπρου

την εις βάθος κατανόηση των κύριων ρευμάτων — στην διεθνή πολιτική, κοινωνική οργάνωση και οικονομία — με καλή γνώση του τοπικού περιβάλλοντος. Διότι είναι η ικανότητα βαθιάς κατανόησης που αποτελεί το κύριο γνώρισμα αυτού που ο Isaiah Berlin αποκαλεί «statecraft» — την τέχνη της διακυβέρνησης μιας κοινωνίας.

Όταν δεν χαράσσουμε πολιτική με ορθολογισμό, στηριζόμενοι πάνω σε στέρεες επιστημονικές βάσεις, τότε παρασυρόμαστε από τις πρώτες αντιδράσεις, οδηγούμαστε σε ευκαιριακούς συμβιβασμούς, λοξοδρομούμε.

Αλλά, θα μου απαντήσει κάποιος, στην πολιτική διαδικασία πρέπει να λαμβάνεις υπόψη τι θέλει ο κυρίαρχος λαός. Υπάρχει και σε αυτό απάντηση: ο κυρίαρχος λαός δεν παίρνει καθημερινές αποφάσεις, δεν έχει στην διάθεση του όλα τα αντικειμενικά δεδομένα, δεν διαθέτει όλες τις γνώσεις, δεν παρακολουθεί τακτικά τις διεθνείς εξελίξεις. Έχει όμως αλάθητο αισθητήριο. Επομένως δεν αναμένεται να προτείνει ο λαός λύσεις. Αλλά είναι σε θέση να κρίνει αν οι λύσεις που προτείνονται, έστω και αν είναι επώδυνες, είναι για το δικό μας μακροχρόνιο όφελος.

Το υφιστάμενο πολιτικό σύστημα φαίνεται να υποτιμά την ικανότητα του λαού να κατανοήσει και να αποδεχθεί λύσεις σύνθετες και ολοκληρωμένες. Υπερεκτιμά το «πολιτικό κόστος», και βρίσκει εύκολη διέξοδο στην πολιτική λοξοδρομία.

Οι πολιτικές λοξοδρομίες όμως οδηγούν μια κοινωνία σε αδιέξοδα. Και αυτό ο κυρίαρχος λαός το αντιλαμβάνεται.

Σε μια πρόσφατη δημοσκόπηση της εφ. Καθημερινή, στην ερώτηση για το ποιο κόμμα έχει τις καλύτερες θέσεις για την οικονομία σχεδόν οι μισοί, ασχέτως κομματικής προέλευσης, απάντησαν, **κανένα**. Η τέχνη της πολιτικής λοξοδρομίας απορρίπτεται. Σε εμάς επαφίεται να αναπτύξουμε ένα νέο είδος πολιτικού λόγου, που να συνθέτει την εις βάθος κατανόηση των κύριων ρευμάτων — στην διεθνή πολιτική, κοινωνική οργάνωση και οικονομία — με την γνώση του τοπικού περιβάλλοντος. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να διατυπώσουμε σύνθετες και ολοκληρωμένες λύσεις στα προβλήματα της επόμενης δεκαετίας. Αλλιώς η επόμενη δεκαετία θα είναι για την Κύπρο χαμένη δεκαετία.

*Καθηγητής χρηματοοικονομικών και διοικητικής επιστήμης, Πανεπιστήμιο Κύπρου και πρόεδρος της Συνόδου των Πανεπιστημίων των Ευρωπαϊκών Πρωτευουσών UNICA.